

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Vaarala, Heidi; Kangasvieri, Teija

Title: Oivalluksia osaamisesta

Year: 2014

Version:

Please cite the original version:

Vaarala, H., & Kangasvieri, T. (2014). Oivalluksia osaamisesta. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 13.3.2014(Maaliskuu 2014).
<http://www.kieliverkosto.fi/article/oivalluksia-osaamisesta/>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Oivalluksia osaamisesta

Heidi Vaarala ja Teija Kangasvieri

Kieliverkoston teemana on tänä vuonna *osaaminen*. Teema on hyvin laaja ja vuoden aikana verkosto herättää keskustelua siitä, mitä osaamisella tarkoitetaan, kuka sen määrittelee ja miten sitä osoitetaan. Sekä koulutuksessa että työelämässä osaamista osoitetaan hyvin monenlaisilla tavoilla, mutta samalla paljon osaamista jää näkymättömäksi. Esimerkiksi koulutusjärjestelmän ulkopuolella hankittua kielitaitoa ei välttämättä tunnisteta tai työntekijöiden resursseja ei osata hyödyntää.

Kieliverkoston osaamisen teemavuosi käynnistyi tammikuussa neljännellä Kari Sajavaara -muistoluennolla, jonka puhujana oli professori *Jouni Välijärvi* Koulutuksen tutkimuslaitoksesta. Jouni Välijärvi tunnetaan parhaiten kansallisena PISA-tutkimuksen koordinaattorina. Hän on toiminut myös lukuisissa asiantuntijatehtävissä erityisesti perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja opettajankoulutuksen alueilla. Välijärvi pohtii luentoonsa pohjautuen osaamisen ja sivistyksen suhdetta. Kun etsitään koulutuksen tulevaisuuden suuntaa, näyttää siltä että sivistyksen sijaan pitäisikin puhua osaamisesta. Tulevaisuudessa osaamista luonnehtivat muun muassa viestinnälliset, sosiaaliset ja tietotekniset taidot, joiden avulla yksilö selviytyy työelämän ja arjen ongelmatilanteista. Osaamis- ja sivistyskeskustelun vaikutus näkyy selkeästi myös ajankohtaisessa lukion uudistuskeskustelussa. Olisiko siinäkin voitava keskittyä melko harvoin ”aineperheisiin”, joista opiskelija valitsisi joitakin opiskelunsa kohteeksi vai johtaisiko se yleissivistyksen kapenemiseen? Teknologia näyttää avaavan osaamisen kehittämislle lähes rajattomia mahdollisuuksia, esimerkiksi muuttamalla opettajan ja oppilaan rooleja sekä tasa-arvoistamalla tietovirtoihin pääsyä, mutta osaako suomalainen koulu hyödyntää teknologiaa pedagogisesti mielekkäällä tavalla? Entä motivaation merkitys: vaikka perusopetuksessa osaamista karttuukin, miten koulu onnistuu säilyttämään oppilaiden kiinnostuksen opiskelua kohtaan ja luomaan heille uskoa omiin kykyihin oppijoina?

Myös muissa artikkeleissa tartutaan *osaamisen* teemaan. *Hannele Dufva* pureutuu artikkelissaan kielikäsitteisiin ja korostaa niistä puhumisen tärkeyttä. Jokaisen opettajan ja opiskelijan pitäisi perehtyä tähän artikkeliin ja tuulettaa omia kielikäsitteisiään! Dufva näyttää Valentin N. Vološinovin avulla, että osattiinhan sitä ennenkin; jo 1900-luvun alkupuolella Vološinov esitti, ettei kieltä voi analysoida ymmärtämättä sen sosiaalista ja kulttuurista taustaa. Hänen dialogisen ajatuksensa mukaan kielenkäyttäjät ei ajattele sanoja ensi sijassa muoto- tai rakennepiirteiden kautta, vaan osana omaa toimintaansa ja niihin liittyviä tarpeitaan. Näin 2000-luvun Suomessakin, jossa erityisesti nuoret kielenoppijat (=käyttäjät) sosiaalistuvat ympäristönsä luonnollisiin kielenkäyttötilanteisiin eri kieliä käyttämällä.

Marjatta Vanhala-Aniszewski puolestaan pohtii sitä, mitä tulevan venäjän kieliasiantuntijan *osaamiseen* pitäisi kuulua. Nuorille venäjän opiskelijoille jo Neuvostoliitto on lähes tuntematon käsite. Artikkelissaan

Vanhala-Aniszewski tarjoaa maukkaita siivuja mediatutkimukseen, joilla valotetaan Gorbatshovin ajan uudissanoja ja Gorban persoonaa. Mediatutkimus ulottuu myös venäläisen naispoliitikon kuvaan lehdistössä ja varsin tuoreeseen uutisoitiin Greenpeacen toiminnasta ja Sini Saarelasta, jota venäläinen media käsittelee varsin neutraalisti. Viittaus Sinin 90-vuotiaaseen mummoon pehmentää edelleen hänen kuvaansa mediassa, onhan *babushkalla* arvostettu asema venäläisessä yhteiskunnassa. Media kertoo venäläisille merkityksellisistä asioista, joiden kautta kieli- ja kulttuuriasiantuntijan *osaaminen* vahvistuu.

Pasi Puranen raportoi artikkelissaan sulautuvan metodin opetuksesta, jota hän on toteuttanut espanjan kursseillaan Aalto-yliopiston kielikeskuksessa. Artikkelin pohjalta kuka tahansa opettaja voi saada uusia ideoita tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämiseen omassa opetuksessaan. Opiskelijoiden tekemät digivideo- ja blogiprojektit mahdollistavat oppimisen opiskelijalle mielekkäällä tavalla – digivideossa hän pääsee harjoittelemaan vieraan kielen tuottamisen ja ääntämisen taitojaan ja samalla käyttöön tulevat opiskelijan digitaaliset taidot. Blogin kirjoittaminen tarjoaa puolestaan mahdollisuuksia tekstintuottamiseen ja tulkitsemiseen. Sekä opettajan että opiskelijan *osaaminen* kehittyy.

Osaamistaan voi laajentaa myös kokeilemalla rohkeasti jotakin uutta ja lähtemällä pois tutuilta poluiltaan. Näin teki luokanopettaja *Kati Loponen*, joka lähti kolmeksi vuodeksi Arabiemiraatteihin opettamaan paikallisille lapsille englantia ja englanniksi, ja kertoo nyt artikkelissaan kokemuksistaan. Maassa vuonna 2010 käynnistyneen suuren koulu-uudistuksen myötä alettiin opettaa englantia ja matematiikkaa sekä ympäristö- ja luonnontieteitä englanniksi. Tässä työssä vieraskielisen opetuksen (CLIL) menetelmät osoittautuivat varsin toimiviksi. Opetustyö ulkomailla sai opettajan pohtimaan omaa opettajuuttaan, eikä kulttuurishokiltakaan välttytty – kotiin palatessa. Arabiemiraateissa panostus englannin kieleen nähdään satsauksena tulevaisuuden koulutukseen, mutta uudistuksen myötä on vähitellen herännyt huoli myös lasten arabian kielen taidoista.

Tässä numerossa saadaan lukea myös siitä, kuinka *osaaminen* kehittyy jakamalla ja yhteistyöllä. *Eila Minkkinen ja Yki Myntti* kertovat artikkelissaan projektista, jossa Satakunnan ammattikorkeakoulun matkailun ja liiketalouden opiskelijat toteuttivat erään yrityksen osallistumisen elintarvikealan messuille Saksassa. Projektin aikana kaikki osapuolet oppivat uutta ja hyötyivät projektista monin tavoin: kielitaidon kehittymisen lisäksi opiskelijat oppivat yrittäjyyttä ja markkinointia, opettajat projektin ohjaamista ja yritys sai arvokkaita kontakteja.

Miika Katajamäki esittelee artikkelissaan FIS-STEPS -verkostohanketta, jonka tavoitteena on kehittää maamme vieraskielistä opetusta yhtenäistämällä kentän käytänteitä ja jakamalla hyväksi havaittuja toimintatapoja ja materiaaleja muiden kanssa. Verkosto osallistuu myös opetussuunnitelmatyöhön ja kehittää CLIL-opetuksen arviointia ja oppimateriaaleja edistäen näin CLIL-oppilaiden tasa-arvoista asemaa. Verkosto etenee yhteistyön voimalla kohti yhtenäisempää vieraskielistä opetusta.

Myös maaliskuun lopussa järjestettävässä viidennessä valtakunnallisessa Kieliparlamentissa tartutaan monipuolisesti *osaamisen* kysymyksiin. Parlamentin työskentelyn tuloksista pääsee lukemaan lisää seuraavassa numerossa!

Kirjoittajista Heidin Vaarala on yliopistotutkija ja Teija Kangasvieri tutkimuskoordinaattori Kielikoulutuspolitiikan verkostossa.